

Уводна статия на N. Fisher, излязла неотдавна в публикация на Международния статистически институт (ISI), свидетелства за битувашката повече от един век объркана ситуация по съдържанието и предмета на тази наука, за трудностите и професионалния дискомфорт на учените.

Fisher пише: “Има ли друга професия, чиито участници да се измъчват толкова от съмнение по въпроси като “Какво е статистиката?” или “Статистиката, накъде?”, които се обсъждат често без ни най-малък изглед за напредък, водещ до еднозначно решение? Инженерите изглежда не се затрудняват да разпознаят инженерството, когато се срещнат с него, нито счетоводителите - счетоводството, нито лекарите - медицинската практика. Ако е така, ще бъде близко до невъзможност да се определи статистиката като професионално утвърдена и акредитирана”. И по-нататък: “Вижда ли се ясно картината как ще изглежда статистиката след 20 години? Разбира се, че не.” (Fisher, 2001, с. 3-4).

Като цитира казаното от В. Joiner, че “съществуването на статистиката не е право, дадено ѝ от Бога”, J. Friedman продължава: “Човек не може да си представи университет без департаменти примерно по математика, физика химия, биология и т.н. Департаментите по статистика обаче не винаги са били разглеждани като необходими. Ние просперираме в степенята, в която създаваме полезни методи.” (Friedman, 2001, с. 9).

Свързана с тази неопределеност на предмета на науката е и тревогата на много видни учени в миналото и днес. И неслучайно целта на 52-ата сесия на ISI (август, 1999, Helsinki) е “да изследва доклади, които биха могли да бъдат решаващи, ако не за оцеляване на професията на статистиците в дългосрочен план, то поне на дисциплината”.

Проблемът наистина е много сериозен. Той всъщност свидетелства за отдавна настъпила криза в науката, наречена статистика. И изглежда в условията на новите информационни технологии той се задълбочава още повече. Следователно потребността да се дискутира този проблем на широка основа е повече от очевидна. Такъв е и основният мотив на настоящата статия.

Струва ни се, че един кратък поглед върху статистическата наука през дългия 250-годишен период на нейното съществуване и развитие може да помогне да се идентифицират по-ясно настоящото съдържание и ролята на статистическата наука, да се дефинира и отграничи нейният предмет от другите науки, както и да се очертаят перспективите на бъдещото ѝ развитие.

Вглеждайки се внимателно в 250-годишната ѝ история, професионалният статистик с лекота ще разпознае поне четири периода с ясно очертаните в тях обрати в разбирането на това каква наука е статистиката. А също и забележимото изместване на интересите на изследователите от една научна област в други. Става дума за обрати и изместване на изследователските